

**BOSHLANG'ICH SINIF MATEMATIKA DARSLARIDA INDIVIDUAL
TOPSHIRIQLARNI TUZISHNING UMUMIY MAZMUNI**

Ochilova Laylo

BuxDPI katta o'qituvchisi

Fayziyeva Marjona Aminjonovna,

BuxDPI magistranti.

Annotatsiya:

Ushbu maqolada boshlang'ich sinf matematika darslarida darslarida individual topshiriqlarni tuzishning umumiy mazmuni xususida fikrlar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: individual ta'lim, individual yondashuv, individual guruhlar, individualizatsiya.

Аннотация: В данной статье высказываются мысли об общем содержании индивидуальных заданий на уроках математики в начальной школе.

Ключевые слова: индивидуальное обучение, индивидуальный подход, индивидуальные группы, индивидуализация

Annotation: This article expresses thoughts about the general content of individual tasks in mathematics lessons in elementary school

Keywords: individual training, individual approach, individual groups, individualization.

Hozirgi vaqtda umumta'lim maktabi amaliyotiga o'quvchilarga individual yondashish juda muhim ahamiyat kasb etmoqda. O'quvchilarning umumiy intellektual qobiliyatlari har xil, ularning o'rganish qobiliyati ham har xil: kimdir yangi materialni juda tez o'rganishi mumkin, kimdir uni mustahkamlash uchun ko'proq vaqt talab qiladi, ko'proq takrorlash kerak, kimdir uchun yangi ma'lumotni eshitish orqali idrok etish afzalroqdir, kimdir uchun tomosha qilish orqali.

Individual yondashuv nafaqat zaif o'quvchilarning ish faoliyatini yaxshilash, balki kuchli o'quvchilarni rivojlantirish uchun ham zarur bo'lib qoldi va uni tushunish faqat o'quv jarayonidagi past o'zlashtiruvchi o'quvchilarga o'quv vazifalarini epizodik qo'shish bilan cheklanmasligi kerak, balki ko'proq tayyor o'quvchilar - qiyinchilik kuchaygan vazifalari mavjud topshiriqlar ishlab chiqish lozim.

Individual yondashuv tamoyilining mohiyati jamiyat talablariga zid bo'lgan ijobiy xususiyatlarni maksimal darajada rivojlantirish va salbiy individual xususiyatlarni bartaraf etish maqsadida o'quv jarayonida har bir o'quvchining individual xususiyatlarini o'rganish va

hisobga olishdan iborat. Bu uning o'quv-tarbiyaviy ishlari sifatini har tomonlama yuksaltirish, o'quvchilarning har tomonlama kamol topishi, ijodiy qobiliyat va iste'dodlarining ravnaq topishini ta'minlashga asos bo'lmoqda.

Ta'lim jarayonida o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish talabi hech qanday tarzda dasturlarni va ta'limning umumiy talablarini har bir o'quvchining xususiyatlariga moslashtirishni anglatmaydi.

Bu talab ta'limning umumiy vazifalarini va ma'lum bir o'quv davri vazifalarini amalga oshirish maqsadida individual va yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda o'quvchiga ma'lum ta'sir tizimini ishlab chiqish zarurligini anglatadi.

Muvaffaqiyatli o'rganish va har bir o'quvchining har tomonlama rivojlanishi uchun eng qulay sharoitlar jamoada yaratilishi mumkinligi sababli, ba'zi didaktikalar ushbu tamoyilni talabalar bilan jamoaviy ishlashda individual xususiyatlarni hisobga olgan holda, o'rganishning kollektiv tabiati prinsipi va o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olishi lozim.

Individual yondashuv barcha o'quvchilarga, ularning ishlashidan qat'i nazar, qo'llanilishi kerak, chunki har bir bola nisbatan kuchliroq yoki zaifroq tomonni ifodalaydi. O'quvchining individual xususiyatlarini bilib, siz uning shaxsiyatini har tomonlama shakllantirishga ongli va ishonchli rahbarlik qilishingiz mumkin.

Bolani, uning hayoti va rivojlanish tarixini o'rganish, birinchidan, bolaning hozirgi paytda nima ekanligini, ikkinchidan, o'tmishda qanday bo'lganligini va uchinchidan, u qanday bo'lishini tushunishga qaratilgan bo'lishi kerak. Ertaga, ya'ni. bolani kelajakda ko'rish, kelajakka e'tibor berish, uning rivojlanishini loyihalash. Bu ta'lim jarayoniga individual yondashuvni muvaffaqiyatli amalga oshirishning kalitidir.

Psixologlar va pedagoglar tomonidan o'quvchilarni pedagogik jihatdan o'rganish uchun turli xil namunali dasturlar ishlab chiqilgan. Biroq, bu dasturlar har xil bo'lishidan qat'i nazar, ularning asosiy mazmuni quyidagicha:

- bolaning oilasi haqida qisqacha ma'lumot olish;
- uning oiladagi yashash sharoitlarini aniqlash;
- jismoniy rivojlanish xususiyatlari, ya'ni bolaning sog'lig'i holati bilan tanishish;
- umumiy va aqliy xususiyatlarini o'rganish kerak.

Bolaning rivojlanishi - uning ushbu sinfda o'qishga tayyorligi, bilim qobiliyatlari darajasi - kuzatish, e'tibor, xotira, nutq, fikrlash jarayonlari, qiziqishlarning yo'naltirilishi (o'quvchi nimaga, qaysi fanga ko'proq qiziqish bildiradi), sifat. har bir fan bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalar (o'quvchi nimada kuchli, nimada kam), mashg'ulotlarga munosabati – ularning yutuq va kamchiliklariga, mustaqillik ko'nikmalari va ish sur'atiga, axloqiy va kuchli irodani o'rganish. o'quvchining sifatlari - xulq-atvor qoidalarini o'zlashtirish, topshirilgan vazifa uchun mas'uliyat hissi, muvozanat, qat'iyatlilik, qiyinchiliklarni yengish qobiliyati. Bu savollarga javob olish uchun o'qituvchi o'quvchilarning darsda va darsdan tashqaridagi

faoliyatini kuzatadi, o`quvchi, uning ota-onasi bilan suhbatlashadi, bolalar mehnatini o`rganadi, kerak bo`lganda pedagogik tajriba o`tkazadi.

O`quvchilarni o`rganish natijasida olingan ma`lumotlarga asoslanib, o`qituvchi har bir o`quvchi bilan ishlashda bevosita pedagogik vazifalarni belgilaydi. Masalan, bitta o`quvchi bilan ishlashda asosiy e`tiborni qat`iyatsizlik va uyatchanlikni yengishga, boshqasi bilan ishlashda - matematikaga qiziqishni rivojlantirishga qarating. O`quvchilarning individual matematik qobiliyatlari va iste`dodlarining namoyon bo`lishi va rivojlanishi uchun shart-sharoit yaratish, bolalarning qiziqishlariga muvofiq individual matematik topshiriqlar beradi, bolalarni maxsus matematik to`garaklarga, tanlovlarga qabul qilishga yordam beradi. Boshlang`ich sinf o`quvchilariga individual yondashishning eng samarali vositalarini tanlaydi va keyin qo`llaydi, ularning har biri bilan individual ishlash tizimini ishlab chiqadi.

Boshlang`ich sinf o`quvchilari matematikadan turli darajadagi tayyorgarlikka ega, bilim, ko`nikma va malakalarni o`zlashtirishda teng bo`lmagan yutuqlarga ega, matematikaga o`quv predmeti sifatida har xil qiziqish bildiradilar. Shuni inobatga olgan holda, o`qituvchi o`quvchilarning ushbu individual xususiyatlarini hisobga olgan holda o`qitishi kerak. Muammoli ta`limga xos texnikani o`z ichiga olgan bunday ish har bir o`qituvchi tomonidan matematika darslarida amalga oshirilishi kerak. Muammoli ta`limning ketma-ket uchta sifatli darajasi mavjud.

I daraja. O`qituvchi muammoni qo`yadi, yakuniy natijani ko`rsatib, uni shakllantiradi; o`quvchilar yakuniy natijani bilib, ushbu muammoni hal qilish uchun mustaqil ravishda izlaydilar.

II daraja. O`qituvchi faqat muammoni ko`rsatadi, o`quvchilar uni tuzadilar va hal qiladilar va yakuniy natija ular uchun oldindan ma`lum emas.

III daraja. O`quvchilar muammoni o`zlari hal qiladilar, uni shakllantiradilar va uni hal qilish imkoniyatlari va usullarini o`rganadilar.

Matematikada ko`proq o`qitilgan, unga qiziqqan, ishda mustaqillikning ma`lum bir ulushiga ega bo`lgan o`quvchilar uchun muammoli topshiriqlarda individual kartalar yordamida siz yakuniy maqsadni ko`rsatishingiz va muammoni hal qilishda qaysi asosiy fikrlarga e`tibor berishingiz kerakligi haqida ma`lumot qo`shishingiz kerak. Talabalar muammolarni hal qilish usullarini mustaqil ravishda tahlil qiladilar va o`qituvchi ularning ishini nazorat qiladi.

Matematik rivojlanish darajasi zaif bo`lgan o`quvchilar uchun individual topshiriq kartalarida yechimni topish uchun zarur bo`lgan operatsiyalar ketma-ketligi ko`rsatiladi, kerakli natijaga olib keladigan harakatlarning ma`lum bir "jadvali" beriladi.

Individualizatsiya turli shakllarda tashkil etilishi mumkin, ular asosan o`qituvchining individual yondashuvlariga, sinf xususiyatlariga, o`quvchilarning yoshiga bog`liq.

O`quvchilarning jamoaviy va individual mustaqil ishlarini tashkil etishda ularning individuallik xususiyatlaridan tashqari, matematik qobiliyatlarini ham bilish muhim ahamiyatga ega. O`quvchilarning jamoaviy va individual mustaqil ishlarini tashkil etishda

o'qituvchiga turli xil topshiriqlar to'plamlari yordam beradi. Bu o'qituvchi o'quvchilarga yangi bilimlarni o'zlashtirish darajasini hisobga olgan holda taqdim etadigan turli darajadagi qiyinchiliklarning o'quv topshiriqlari kartalarini tanlash bo'lishi mumkin.

Ushbu farqlash shaklidan foydalanishning o'ziga xos xususiyati shundaki, mustaqil ishlash uchun o'quvchiga turli darajadagi qiyinchiliklarning uchta varianti taklif etiladi: 1-variant - eng qiyin, 2 variant - kamroq murakkab, 3-variant - eng oson.

Yana bir to'plam-bu individual topshiriqlar, ularning o'ziga xos xususiyati shundaki, mustaqil ishlash uchun topshiriqlar berilgan materialdan tashqari, har bir seriya uchun qo'shimcha kartalar beriladi (S-1A S-1B; S-2A S-2B va boshqalar).

Qo'shimcha kartalarda chizmalar, chizmalar, ko'rsatmalar va maslahatlar mavjud bo'lib, ular o'quvchiga asosiy vazifani o'zi bajara olmasa yordam berishi kerak.

Shu bilan birga, a va B indeksleri bo'lgan kartalar mustaqil ahamiyatga ega emasligini doimo yodda tutish kerak. Ular asosiy seriya kartalariga qo'shimcha hisoblanadi. Bolalarni ushbu turdagi kartalar bilan ishlashga o'rgatish kerak. Bunday vazifa bo'lmagan hollarda, o'qituvchi bolalarni berilgan yoki unga o'xshash vazifani tuzishga va yozishga taklif qilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Saidova M. J. MASOFAVIY TA'LIM VOSITASIDA BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINFI O'QITUVCHILARINING METODIK TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISH MAZMUNI //PEDAGOGS jurnali. – 2022. – T. 1. – №. 1. – C. 43-46.
2. Jonpo'latovna, Saidova Mohinur. "2–SHO'BA: BOSHLANG'ICH TA'LIMDA XALQARO BAHOLASH DASTURLARI VA XORIJ TAJRIBALARINI TATBIQ ETISH–YANGI O'ZBEKISTON STRATEGIYASINI AMALGA OSHIRISH DRAYVERI SIFATIDA MASOFAVIY TA'LIM VOSITASIDA BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINFI O'QITUVCHISINING METODIK TA." PEDAGOGS jurnali 1.1 (2022): 176-179.
3. Jonpo'latovna S. M., Sharofat U. BOSHLANG'ICH SINFI MATEMATIKA DARSLARIDA ALGEBRAIK MATERIALLARNI O'RGATISHNING MUHIM VAZIFALARI //PEDAGOGS jurnali. – 2022. – T. 1. – №. 1. – C. 71-73.
4. Саидова М. Бо'лажак бoshlang'ich sinfi o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini takomillashtirish imkoniyatlari //Современные инновационные исследования актуальные проблемы и развитие тенденции: решения и перспективы. – 2022. – Т. 1. – №. 1. – С. 101-104.
5. Саидова М., Файзуллаева С. Boshlang'ich sinfi o'quvchilarining matematik savodxonligini o'zlashtirishda raqamlarni o'rgatishning integratsion va innovatsion yondashuvi //Общество и инновации. – 2022. – Т. 3. – №. 2. – С. 118-126.

6. Саидова М., Каримова К. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini masala yechishga o'rgatish metodi va usullari //Общество и инновации. – 2022. – Т. 3. – №. 3/S. – С. 59-68.
7. Saidova M. Z. BOSHLANGICH SINIF MATHEMATICS DARSLARIDA CREATIVE TOPSHIRIKLAR USTIDA ISHLASH (TIMSS MISOLIDA) //E Conference Zone. – 2022. – С. 21-24.
8. Saidova M. J. CONTENT OF THE FORMATION OF PROFESSIONAL AND METHODOLOGICAL AND MATHEMATICAL COMPETENCE OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS //E Conference Zone. – 2022. – С. 14-18.
9. Саидова М. Masofaviy o'qitishni tashkil etish shakllari va ularning o'ziga xos xususiyatlari //Общество и инновации. – 2022. – Т. 3. – №. 1. – С. 141-150.
10. Jonpolatovna S. M. et al. Teaching Integration Tasks Based on Information Technology in Primary School Mathematics //Eurasian Journal of Humanities and Social Sciences. – 2022. – Т. 6. – С. 21-26.
11. Saidova M. J. Teaching future primary school teachers to pass mathematics lessons through innovative technologies //EPRA International Journal of Research and Development (IJRD). – Т. 5. – С. 254-261
1. QOSIMOVA M. TO DEVELOP STUDENTS' SKILLS OF NATURE CONSERVATION AND RESPECT FOR HUMAN LABOR BY TEACHING THEM TO SOLVE ENVIRONMENTAL PROBLEMS //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2020. – Т. 2. – №. 2.
2. Qosimov F. M., Qosimova M. M. Ikki (yoki bir necha) sonni ularning yigindisi va ayirmasiga kora topishga doir masalalar //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 6. – С. 1138-1145.
3. Muxammedovich Q. F., Muxammedovna Q. M. Technology of work on comparison tasks //European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences. – 2019. – Т. 2019.
4. Kasimov F., Kasimova M., Uktamova D. Specific principles for constructing a system of educational tasks //Bridge to science: research works. – 2019. – С. 211.
5. Qosimov F. M., Qosimova M. M. МАТЕМАТИКАДАН ИЖДИЙ О 'QUV TOPSHIRIQLARINING METODIK XUSUSIYATLARI //BOSHQARUV VA ETIKA QOIDALARI ONLAYN ILMIIY JURNALI. – 2022. – Т. 2. – №. 2. – С. 206-211.
6. Qosimov M. F., Kasimov F. F. Methods of teaching to solve non-standard problems //Middle European Scientific Bulletin. – 2021. – Т. 11.
7. Касимов Ф. М., Касимова М. М., Хакимова М. Х. Специфические принципы построения системы учебных задач //Психология и педагогика: методика и проблемы практического применения. – 2016. – №. 50-2. – С. 58-62.
8. Касимов Ф. М., Касимова М. М., Умарова Г. У. Учебные задачи как средство активизации учебной деятельности учащихся на уроках математики //Обучение и воспитание: методика и практика. – 2015. – №. 19. – С. 54-60.
9. Rayxonov S., Qosimov F., Qosimova M. Boshlang'ich sinflarda tipik arifmetik masalalar yechishga o'rgatish. – 2017.